

prof. dr hab. Wojciech Paprocki
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Warszawa, 27 lipca 2023 r.

OPINIA

dotycząca wniosku o nadanie **dr Marcie Mańkowskiej**
stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o
zarządzaniu i jakości

Niniejszą opinię sporządziłem w związku otrzymaniem pisma z 6 lipca 2023 r. podpisanego przez dr. hab. Wojciecha Drożdża, prof. US, Przewodniczącego Rady Naukowej Instytutu Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego, a także w związku z zawarciem z Uniwersytetem Szczecińskim umowy o dzieło. Umowa została przeze mnie podpisana 26 lipca 2023 r.

Przy sporządzeniu tej opinii kierowałem się zapisami o wymogach wobec kandydata ubiegającego się o stopień naukowy doktora habilitowanego, które są określone w art. 219 pkt. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r., poz. 85 z późn. zm).

Opinia składa się z trzech części i konkluzji.

Pierwsza część jest poświęcona analizie tego dorobku Kandydatki, który został wskazany we wniosku jako przedmiot oceny osiągnięć naukowych. Korzystając z konkluzji tej analizy możliwe jest sformułowanie opinii, czy Kandydatka ubiegająca się o stopień doktora habilitowanego spełnia wymogi zapisane w art. 219, ust. 1. pkt. 2 ppkt. a) lub b) lub c).

Drugą część obejmuje opis istotnej aktywności naukowej Kandydatki, której ocena pozwala sformułować wniosek, czy Kandydatka ubiegająca się o stopień doktora habilitowanego spełnia wymogi zapisane w art. 219, ust. 1, pkt. 3.

Trzecia część zawiera opis aktywności Kandydatki, która wykracza poza działalność badawczą.

Konkluzja zawiera stwierdzenie, czy uznaję przedstawienie wniosku Kandydatki o nadanie stopnia doktora habilitowanego za uzasadnione lub nieuzasadnione.

Część I

Opinia o dorobku Kandydatki wskazanym we wniosku

Kandydatka w swoim wniosku z 2 marca 2023 r. wskazała, że ocena dorobku powinna dotyczyć monografii naukowej pt. *Determinanty podziału gestii transportowej oraz wyboru warunków dostawy Incoterms w międzynarodowych transakcjach handlowych*. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, ss. 298.

Monografia została wydana w 2022 r.

Uwzględniając czas trwania prac redakcyjnych oraz proces wydawniczy przyjmuję, że w tej monografii mogły zostać uwzględnione dane oraz mogły zostać ujęte odwołania do pozycji literatury, które były dostępne w 2021 r. lub w latach wcześniejszych. W pracy są ujęte pozycje z literatury z 2021 r., np. artykuł S.M. Kima opublikowany w *Global Trade and Customs Journal* w 2021 (No. 16). W odniesieniu do danych o funkcjonowaniu gospodarki za najbardziej aktualne mogą być uznane dane dotyczące aktywności gospodarczej w 2021 r. lub w 2020 r. Takie dane są ujęte w rozdziale II. Nie ulega za tym wątpliwości, że Habilitantka uwzględniła w swojej analizie aktualne źródła.

Kandydatka w Autoreferacie (liczącym 51 stron) podaje, że **monografia stanowi próbę całościowego ujęcia problematyki podejmowania decyzji transportowych, odnoszących się do podziału gestii transportowej i wyboru warunków dostaw Incoterms w międzynarodowych transakcjach handlowych** (s. 4). Następnie przedstawia obszernie uzasadnienie i charakterystykę przedmiotu badań. Nie ulega wątpliwości, że dr M. Mańkowska dysponuje szeroką wiedzą dotyczącą specyfiki kształtowania relacji między partnerami, którzy uczestniczą w handlu międzynarodowym i doskonale rozumie, jak duże znaczenie dla efektów uzyskiwanych przez każdego z tych partnerów ma wynegocjowanie najkorzystniejszego dla siebie wariantu warunków dostawy. Korzystając z opanowanej wiedzy i posiadanych kompetencji Kandydatka w przekonujący sposób przedstawia luki badawcze (s. 7): o charakterze teoretycznym, empirycznym i aplikacyjnym.

Pięć pytań badawczych (s. 8) zostało sformułowane w sposób zrozumiały i merytorycznie poprawny.

Struktura monografii jest właściwa i treść zawarta w pięciu rozdziałach wyczerpuje zagadnienie, które zostało przedstawione w tytule monografii.

Dr M. Mańkowska w swoim autoreferacie wskazuje, że (s. 22) **kompleksowe zebranie, usystematyzowanie oraz rozwinięcie dotychczasowej wiedzy w obszarze badań nad zagadnieniami gestii transportowej i warunków dostaw Incoterm z perspektywy strategicznych decyzji logistycznych podejmowanych w łańcuchu dostaw STANOWIĄ GŁÓWNY AUTORSKI WKŁAD teoretyczny i praktyczny w dorobek nauk o zarządzaniu i jakości.**

Po zapoznaniu się z pełną treścią monografii stwierdzam, że przedłożona do recenzji monografia i wskazana jako przedmiot oceny dorobku jest dojrzałym opracowaniem naukowym i prawidłowo zredagowanym.

Dr Marta Mańkowska przedstawiła tezę badawczą (s. 13 monografii): **Znajomość czynników decyzyjnych podziału gestii transportowej determinuje właściwy wybór warunków dostaw Incoterms, co wpływa na maksymalizację korzyści międzynarodowej transakcji handlowej.** Treść całego opracowania jest poświęcona opisowi poszczególnych elementów działalności biznesowej oraz czynnikom determinującym efekty tego działania.

W rozdziale pierwszym opisane jest miejsce transportu i handlu międzynarodowego w koncepcji łańcucha dostaw.

Rozdział drugi jest ważnym źródłem informacji o funkcjonowaniu globalnego rynku usług transportowych – dane z 2020 i lat wcześniejszych nie ilustrują zmian, które zaszły w 2022 r. Ta luka jest naturalna, gdyż proces wydawniczy uniemożliwia uwzględniania danych z roku poprzedzającego publikację monografii. Mimo braku najnowszych danych Kandydatka poprawnie i przekonująco opisuje zmiany na rynku globalnym i wskazuje, że można im przypisać cechy typowe dla zmian strukturalnych. Ten opis jest zredagowany z uwzględnieniem różnorodnych czynników wywołujących zmiany, w tym konsekwencji lockdownów wprowadzonych w trakcie pandemii COVID-19.

W rozdziale trzecim przedstawiony jest zestaw nurtów teorii podejmowania decyzji (s. 87). Szczególne znaczenie w transporcie ma zastosowanie teorii „solidnego podejmowania decyzji” (*robust decision making*). W przedstawionym przeglądzie lukę stanowi brak odwołania do zjawisk znanych z praktyki. Decyzje o podziale gestii transportowej są podejmowane z uwzględnieniem zróżnicowanego poziomu łatwości lub trudności znalezienia wykonawcy usługi przewozowej lub ich zestawu, a także usług komplementarnych, np. realizowanych przez operatorów portowych. Elementem „łatwości” jest doświadczenie decydenta, że będzie mieć osobistą korzyść reprezentując podmiot dysponujący gestią, a źródłem tej korzyści będą

różnego rodzaju osobiste pieniężne i niepieniężne świadczenia ze strony usługodawcy po otrzymaniu intratnego zlecenia. Elementem „trudności” jest nieformalna presja przełożonych, aby unikać sytuacji wymagających wysiłku, czyli pozbywania się gestii.

W zakończeniu pkt 3.1 pożądana byłaby uwaga, że na podmioty gospodarcze może być wywierana presja ze strony władzy publicznej, aby zabiegać o posiadanie gestii. Przesłanką może być zachowanie kontroli nad podejmowaniem decyzji o wyborze usługodawcy. Taka presja może się pojawiać, jeśli wysiłkiem władzy publicznej jest budowana infrastruktura (np. nowy port lotniczy) i promowany jest przewoźnik lotniczy wytypowany do roli „narodowego operatora”.

Rozdział czwarty zawiera teoretyczne rozważania dotyczące zjawiska gestii transportowej i reguł Incoterms. Pewien niedosyt sprawia bardzo ogólne przedstawienie znaczenia wsparcia informatycznego w procesie podejmowania decyzji, które w pierwszym etapie dotyczy kwestii, jak ukształtować warunki dostawy, a w drugim etapie dotyczy kwestii, jak w praktyce zaplanować i przeprowadzić działania niezbędne dla zrealizowania uzgodnionych warunków dostawy.

W rozdziale piątym znajduje się szczegółowa analiza struktury reguł Incoterms, zastosowanych przez podmioty prowadzące międzynarodową wymianę handlową. Dane zawarte w tabelach 19-30 i ich omówienie stanowi ważny autorski wkład Kandydatki do wiedzy o funkcjonowaniu gospodarki.

W treści tabeli 31 znajduje się informacja, że polscy eksporterzy preferują własną gestię, jeśli transport międzynarodowy ma się odbyć transportem drogowym. Podobna preferencja występuje u polskich importerów, jeśli towary mają zostać dowiedzione do Polski transportem drogowym. Te preferencje mogą być jednym z czynników, który pozwolił polskim przewoźnikom drogowym uzyskać sukces na międzynarodowym rynku usług transportu drogowego rzeczy.

Wartościowa jest treść punktu 5.3, w którym została przedstawiona struktura reguł Incoterms w transakcjach polskiego handlu zagranicznego obsługiwanych transportem lotniczym. Ciekawy i nowatorski jest wątek analizy, która ujawnia związek między ilością i wartością towarów a preferencjami podmiotów prowadzących międzynarodową wymianę towarową.

Po zapoznaniu się z treścią monografii pt. *Determinanty podziału gestii transportowej oraz wyboru warunków dostawy Incoterms w międzynarodowych transakcjach handlowych*

wyrażam jednoznacznie pozytywną opinię o dorobku dr Marty Mańskowskiej przedstawionym w tym opracowaniu.

Część II

Opinia o istotnej aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej

Dr Marta Mańkowska uczestniczyła w projektach oraz współuczestniczyła w zespołach badawczych w kraju i za granicą. Zakres tej aktywności ujawniają publikacje i referaty. Po uzyskaniu stopnia doktora Kandydatka zgromadziła dorobek obejmujący:

- autorstwo jednego rozdziału w publikacji wydanej w Polsce w języku polskim,
- współautorstwa dwóch rozdziałów w monografiach wydanych w Polsce w języku polskim,
- współautorstwo w dziesięciu rozdziałach umieszczonych w różnych publikacjach, w tym trzy wydane w języku angielskim,
- autorstwo jedenastu artykułów, w tym pięciu, które zostały opublikowane w języku angielskim,
- współautorstwo w szesnastu artykułach, w tym w jedenastu, które zostały opublikowane w języku angielskim.

Część artykułów została opublikowana w czasopismach *Energis* i *Sustainability*, które należą do wydawnictwa MDPI. Część środowiska akademickiego w Polsce uważa, że należy unikać współpracy z takimi podmiotami, choć doceniany jest bardzo szeroki zakres dostępu online do tych pozycji. Do uwzględnienia jest jednak presja administracyjna na publikowanie artykułów w czasopismach międzynarodowych, co stanowi wytłumaczenie, dlaczego wielu badaczy w Polsce, podobnie jak Kandydatka, kieruje teksty prezentujące wyniki przeprowadzonych badań do wydawców z tej grupy.

Dr Marta Mańkowska uczestniczyła tylko w krótkookresowych projektach realizowanych we współpracy z innymi ośrodkami akademickimi niż Uniwersytet Szczeciński. Brała udział w wyjazdach szkoleniowych do Portugalii (*Autonomous University of Lisbon*), Albanii (*European University of Tirana*) oraz na Łotwę (*Turība University* w Rydze).

Dorobek naukowy Kandydatki w opisywanym zakresie jest skromny, jego pozytywnym wymiarem jest liczebność publikacji zarówno w języku polskim, jak i w języku angielskim.

Część III

Dr Marta Mańkowska przedłożyła materiały, które zostały przygotowane bardzo starannie. Wyraźnie zaznaczone są poszczególne działania naukowe oraz wykraczające poza pracę badawczą. Duże znaczenie ma zakres i intensywność współpracy z sektorem gospodarczym. Kandydatka wskazała osiem przedsięwzięć związanych z popularyzowaniem nauki w sektorze gospodarczym, a także piętnaście opracowań eksperckich, które zostały wykonane po uzyskaniu stopnia doktora.

Konkluzja

Po zapoznaniu się z całą dokumentacją wniosku dr Marty Mańkowskiej, w tym w szczególności z pełną treścią monografii pt. *Determinanty podziału gestii transportowej oraz wyboru warunków dostawy Incoterms w międzynarodowych transakcjach handlowych* oraz udostępnionych artykułów i rozdziałów, **wnoszę o zaakceptowanie wniosku Kandydatki o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości.**

